

על המאזניים

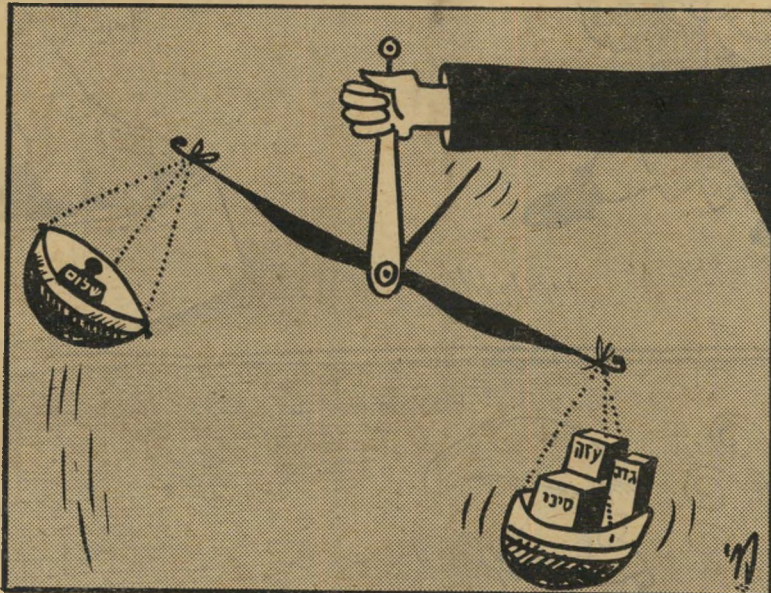
שנדמה להם שהם יונים) אינו רואה בר כינון השלום שינוי גדול בחיי המדינה. יהיה שלום? שיהיה. BIG DEAL. השלום מצטייר בעיניהם כהמשך המצב הקיים, עם שינויים קלים. היה הבדל בין הפסקת-אש ובין שביתת-נשק. יש הבדל בין שביתת-נשק והפסקת-אש. יהיה הבדל בין הפסקת-הכוחות לבין השלום. קטן. אולי יהיה ניתן להעביר חטיבה אחת או שתיים מסדיר למילואים (ואולי דווקא להיפך). אולי אפשר להגדיל במיקצת את סחרי-החוץ של המדינה. (שמעתי במו אוזני נ"י הרצאה של ח"כ הליכוד, שהסביר כי בבוא "השלום המיוחל" יעלה הייצוא הישראלי ב-25%). אולי יבואו יותר תיירים. כאשר תבוא אל איש כזה ותתבע ממנו להחזיר תמורת השלום את הגדה והרצועה, סיני והגולן, הוא יהיה בטוח שאתה מטרף, או גרוע מזה. לא יעלה על דעתו להקריב על מיוזב השלום אף את קומץ ההתייחסות בסיתתת-רפיה. כאשר בא הנשיא אנוואר אל-סאדאת ומציע זאת מעל דוכן הכנסת, ברור שהוא נוקשה, קצוני, ולפחות בלתי-סביר. זוהי גישה הגיונית לגמרי — למי שרואה את השלום כך.

חנה השלום האמיתי נבדל מירי-בין בנקודה האחת הזאת, המכרעת. הוא רואה את השלום אחרת. לא כשינוי קטן ושלילי בסדר-היחסי, לא כהמשך מצב-המלחמה באמצעים אחרים. אלא כמהפכה אשר תשנה מן הקצה אל הקצה את אפשרויות המדינה ואת סיכוייה. על דרך המושג: לא הברד בסדר-גודל של 10%, אלא של 1000%. לא תוספת קטנה לסחרי-החוץ שלנו, אלא השתלבות המשק הישראלי במרחב כל-כלי עצום ועשיר, המשתרע ממארוק עד לוויית, מסוריה עד תימן. שוק משותף. תוכניות-פיתוח משותפות. צירוף של נפט וטכנולוגיה, ידע וכמות. לא ביטול הטיולים לשארם-אל-שייך ולפיסת החרמון, אלא קפיצה במכוניות לסופשבוע בקאהיר ובדמשק, כביירות ובאלכסנדריה. לא צימצום כוחנו המדיני, אלא בניין מעצמה עולמית חדשה שבה נהיה שותף חשוב. מעצמה שתשלב יחד את עוצמת העולם הערבי ועוצמת העולם היהודי. לא רק בעיות חדשות לצה"ל, אלא מצב — שיאפשר — אחרי תקופת-ביטחון סבירה — צימצום ניכר של אחוז הורצאת-הביטחון בתוצר הלאומי הגדול, והפיכת המשאבים המתפנים לביצוע מהפכה באיכות חיינו, בחברה, בדור, בחינוך. לא "התבוללות" ו"לבנטיניזציה", אלא התעצמות והתעשרות תרבותית. אם תבוא אל איש, הרואה את השלום כך, ותגיד לו ששארם-אל-שייך חשוב מן השלום, פיתחת-רפיה חשובה מן השלום. הוא יהיה בטוח שאתה מטרף. כאשר בא הנשיא אנוואר אל-סאדאת ומסביר מהו מחירו של השלום, הוא נראה בעיני איש כזה כאדם סביר. זוהי גישה הגיונית לגמרי — למי שרואה את השלום כך.

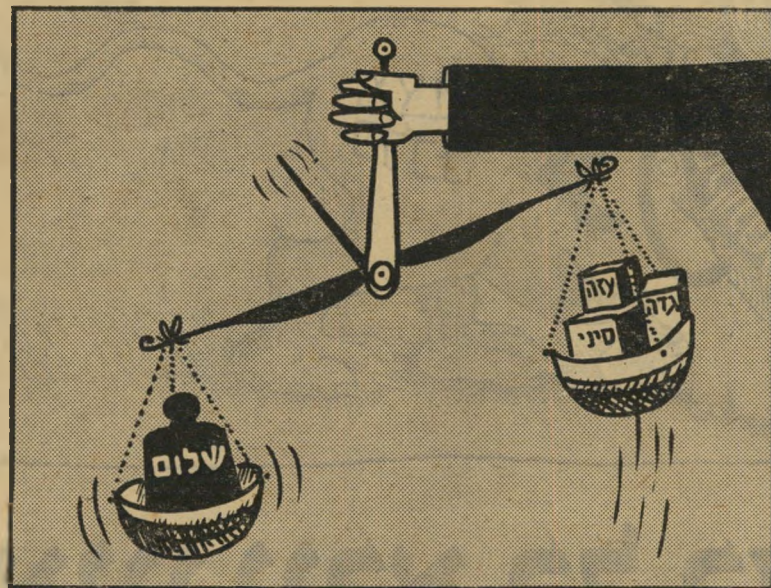
ניגוד לכל האשליות והתיקנות, מה-נהיגים לא יביא את השלום. נק אינו מסוגל לכך. לא מפני שהוא "חלש מדי", וזו מפני שהוא "נוקשה מדי" — אלא מפני שאינו "שבעיניו" "השלום המיוחל" אינו שווה את המחיר הנדרש עבורו. את השלום מסוגל להביא רק מי שרואה בעיניו את הסיכויים העצומים הגלומים בו, רק מי שמבין כי השלום הוא דבר ממש, רק מי שתופס כי השלום הוא מטבע קשה. הכישלון ההיסטורי של מחנה-השלום — עד כה — הוא שלא הצליח להנחיל את הראייה הזאת של השלום ל"רוב העולם". השלום יכול לרגש, להדהיב, להפעיר, — אבל רק כאשר תיפסם את גודלתו. המאזניים עומדים לנגד עיניו של כל אדם בישראל. רק מי שמעריך את מוזה המישי קד של השלום, יכול לשלם תמורתו את המחיר.

בישראל מקובל כי "בולם רוצים בשלום". להגיד ממשלה שהוא מתנגד לשלום, הרי זה כמו להגיד לו שאהבתו זונה. לא יפה. אבל בסתר ליבם מאמינים אנשים לא-מעטים בישראל שהשלום הוא דבר רע כשלעצמו. השלום יביא למילחמת-אחים בין אשכנזים וספרדים, או בין דתיים וחילוניים. השלום יביא ללבנטיניזציה של המדינה. השלום הוא אנטי-ציוני.

הערבים האלה? הם רוצים מאי תנו את הכל, ואינם רוצים לתת לנו כלום, חוץ ממילים יפות. בעיני אדם פרימיטיבי, דבר שאי-אפשר לראותו, אינו קיים. לגביו, החלפת שתי חים גראים-לעין תמורת שלום טמיר ונעי לא אינה אלא עסקת-רמאות. אך מותר לקוות שדעה כה פרימיטיבית לא תשפיע על עתידה של המדינה. הווי-כוח האמיתי הוא בין שתי אסכולות:

גירסה א'

גירסה ב'

כימעט לעולם אין הדברים נאמרים בר גלוי, אך יש מילות-צופן המגלות את דעת בעליהן. אני נוהג לחדד את אחוזי כשאני שומע את צירוף שתי המילים "השלום המיוחל". מי שמדבר על "שלום מיוחל" מתכוון, בדרך כלל, לשלום בימות-המשח, שלא יבוא בימינו, אמן.

אין טעם לזקזק במחנה זה או זה. החתום ממנו. הוא משפיע מתחת לפני השטח. הוא הוויכוח הגלוי, שמכריע את גורל המדינה, נטוש בין שני המחנות האחרים, המאמינים כי השלום הוא דבר טוב וחיוני — אך החזקים ביניהם עז מידת השיבות.

מחנה הניצים (הכולל, אגב, הרבה אנשים

אחת הרואה את השלום כדבר כביר ורב, ואחת הרואה אותו כדבר שולי ועלוב. בשנים האחרונות הומצאו הרבה הגדרות להבדל בין ניצים ויונים. בין מחנה השלום ומחנה-הסיפוח. רבות מהן אינן אלא סיסמות תעמולתיות, של צד זה או צד זה. אך ההבדל האמיתי בין שני המחנות טמון במישקל שכל אחד משניהם מייחס למצב ששמו שלום.

אולי כדאי, למען הסדר, להזכיר שיש קיים גם מחנה שלישי, החי במחתרת. זהו המחנה שבכלל אינו מייחס שום ערך חיובי לשלום. איש אינו אומר זאת בגלוי, כי

זה כמה זמן אני עוסק במלאכת בלשות. כשם שקוג'אק או קולומבו מחפשים את הפרט הקטן, שבו טמון פתרון התעלומה, כך ביקשתי לאתר את המוקד הפוליטי-הפסיכולוגי של הוויכוח על השלום. כדאי היה להשקיע בכך מאמץ. התעלור מות של קוג'אק, קולומבו ושות' נוגד עות להרוג אחד או שניים, ולכל היותר ל-חצי-הריסר נרצחים.

התעלומה שלנו נוגעת לא לפי הרגלים — קורבנות הרצח ההמוני ני של המלחמה הכאה.

קראתי ושמעתי מיליוני מילים על ה שלום. מילים נרגשות, מילים רציונאליות, מילים מכל הסוגים. נדמה לי שאיתרתי, סוף-סוף, את מוקד הבעיה. ניסיתי לתאר אותו בשני הצירים ה-סכמטיים, המופיעים בעמוד זה.

ה עיסקה ההיסטורית המוצעת לנו היא עסקת-חליפין של שטחים תמורת שלום. על כך לא היה מעולם שום ספק. אנחנו נדרשים לשלם במטבע ששמה שטחים, כדי לקנות דבר ששמו שלום.

על פי גירסתו של אנוואר אל-סאדאת, אנחנו מתבקשים להחזיר את כל השטח חים שכבשנו ביוני 1967, ולקבל תמורתם את כל השלום. ובאן מתעוררת בעייה, שזא קד להבחין בה במבט ראשון.

ה שטחים הכבושים הם דבר של ממש. כמו תפוחים או מלפפונים, אפשר לראות אותם, למשש אותם. למי דור אותם.

אפשר לקדש אותם בנאומים דמגוגיים, ואפשר להמעיט במישקלם כדי אבסורד. אפשר להגדירם כשטחים כבושים או מוח-זקים או משוחררים.

אך ברור מהו טיב המחורר. אפשר להזמין שמאי אובייקטיבי כדי שיקבע, במידה רבה של סבירות, מהו ערכם של שטחים אלה מבחינה כלכלית, ביטחונית, התיישבותית, ואפילו דתית. כרוכך דקות של אתראה אווירית. כך וכך קילומטרים של עומק איסטראטיגי וטאקטי. כרוכך דולארים. כרוכך פועלים. כרוכך קיבוצים ומושבים. כרוכך עייר רות'פיתוח נוספות. כרוכך קברים קדושים. אם צריכים לפרק כרוכך התנהלויות (ואין ספק שיהיה צורך לפרק את כולן, עד האחרונה שבהן) אפשר לחשב בכמה זה יעלה. אם יצטרך צה"ל להיסוג מן ה-קווים הנוכחיים אל הגבולות הקודמים, אפשר לחשב את המרחק בדיוק. עם כל הוויכוח המר בינינו על חומרת ההפסד, יודעים כולנו כמה המדובר. את השטחים האלה אנחנו שמים על כף אחת של המאזניים.

ע ד הכף השנייה של המאזניים מר נח דבר הקרוי שלום.

שלום? מה זה שלום? אף אחד אינו יודע. זוהי הצרה. את השלום אי-אפשר ל-משש. אי-אפשר למדוד. אי-אפשר לחשב.

שטח נמדד במטרים מרובעים. מים נמדדים בליטרים. חשמל נמדד בוואטים. מהירות נמדדת בקמ"ש או במאכים. מחיר רים נמדדים בלירות או בדולארים. אבל איך, לעזאזל, מודדים שלום? מכאן שמוצע לנו להתחיל סחורה הני-תנתלמידה בסחורה שאינה ניתנת למדידה. זהו המצב האובייקטיבי, והוא יוצר בעייה מיוחדת-לכמה.

ר עיני אנשים פרימיטיביים אין כאן בעייה בכלל. אפשר לשמוע זאת מכי יום ברחוב: "מה הם חושבים לעצמם,